

d van het
schen, hier
I van het
het inwen-
g van den
openbaring
de wettige
zijn loon.
zijn heil in
r zijn dood
er bij de
te krachten
begeert hij
g, en plac-
geschriften.
in politiek
rvallen tot
aarde blijft
een zorg-
soeckin-
menentiek,
he en duit-
gaat.

in groote
a met den
rijd tegen
de Calvinis-
toeren gaan
tolerantie

igt in 1576
niet den
en komen,
an brieven
l heeft. Na
ven te heb-
ame, opent
aans beide
olicisme in
koninklijk
rins, maar
in de stad
gekomen,
iging, wan-
ix gesloten
d 77) een
de Calvi-
uit, dat de
en nieuwen
en. Onder
Calvinisten,
erschen in
Roomschen
he kerken
ig voor de
det geweld
leperen,
gemaakt,
anning der
en der „af-
k program
rke reactie
gewesten
beweging
en in ver-
sultaat van
de Neder-
s, tusschen
e van 1580,
oorstel tot
ten, overal,
den er te
ek, die de
id" voeren
nerd, door

volksmen-
toffer van
er David
at bekeert
bloeiende
n Brabant
erlandsche
gevolg van
n, te laat,
grond van
nt niet al-
nie moet
rijden. Ook
ele poli-
rsche lijn,
afteekent
nix tot het
met een
en dat, in
beslist een
plaats be-
d is accep-
heid garan-
het volk
in vinden,
is de con-

staat zulk
kan stellen,
end, maar
ng zoeken
t huwelijk
tote de

Bourbon mede om die reden, en verliest er voor een goed deel zijn populariteit mee. Zijn ingespannen en volhardend streven om Anjou soeverein te maken, doet hem die geheel verliezen. Zelf stelt hij de ontwerp-overeenkomst op. Gelijke bescherming van Calvinisten en Roomschers is één der punten. Het wordt een lijdens-historie, die tenslotte uitloopt op de Fransche furie (1583): Anjous' poging tot overrompeling van Antwerpen. De Calvinisten, die van den aanvang af, door mannen als Dathen geleid, deze politiek gedwarsboemd hebben, worden er schijnbaar door in het gelijk gesteld. Oranje, die zich geen illusies heeft gemaakt, zet zijn politiek doelbewust voort. Marnix is er kapot van. Bij vriend en vijand verdacht, belasterd en gesmaad, laat hij uit moedeloosheid het publieke leven in den steek.

Hier ligt het begin van de tragedie van Antwerpen. Nog vóór het einde van datzelfde jaar, na een zeer acute ziekte, wordt hij door den Prins geroepen tot het eerste-burgemeesterschap dier stad. Maar de volksgunst is omgeslagen in vijandschap. Hij staat er aan het hoofd van een hem slecht gezinde, calvinistische, regeering en een moedeloze, verdeelde, burgerij. Na den dood van Anjou volhardt hij in zijn francophile politiek, ook al staart hij zich daarop niet blind. Als de Prins door moord zijn volk ontvalt en Parma de stad bedreigt, roept hij in een pamflet de koningen en vorsten van Europa, en vooral de Duitsche, tegen Spanje in 'tgeweer. Maar alle hulp blijft uit. Vreezend, dat stad na stad zal vallen, begint hij onderhandelingen met Parma over een algemeen vrede op voorwaarde van volledige vrijheid van godsdienst! En als gebrek aan voedsel dreigen gaat, geeft hij de stad tenslotte over, om de burgerij te sparen. Antwerpen, de eersteling der Reformatie! Verraden aan Parma, lasteren de Antwerpse calvinistische predikanten in de publieke preek, en in een officiële publicatie. De beschuldiging vindt gehoor. Men keert zich af van den verrader. Dit is het einde in verwarring.

Het Zuiden is verloren, voor de Reformatie, en voor een vrijen Staat van alle Nederlanden! De beschuldiging der predikanten werpt Marnix verre van zich. Hoor, hoe hij, een jaar voor de catastrofe over het drijven der calvinisten oordeelt, in een brief aan den historieschrijver van Meteren: „De Ministers aldaar (de predikanten te Gent) hebben zich te vele met de Regeeringe willen moeyen, daer sy niet vele verstantz van en hadden. Hier voren was 'tal papen uit, papen uit, wij vertrouwen op God; nu isser geen helpe voorhanden, even off God dood waere. Wij moeten vrede maecken met den vyant, dies koste, wat het kosten kan. Zij hebben alle de andere in 't papenel gebracht ende nu zijn zij de eerste die afvallen. So pleget te gaen met de gene, die een yver sonder wetenschap hebben ende haer selsen in den strick brengen met Golt te versoecken ende haere beroeping te overtreden”.

Het eind van deze politiek heeft hij met smart voorzien; het heeft hem machteloos gemaakt, te meer, waar hij alleen stond nu.

Geboycot en gelasterd trekt hij zich terug uit den politieken strijd en zoekt hij verpoizing in de genietingen van zijn kweektuin, zijn schilders-verzameling (waarbij hij echte Dürers telt) en zijn uitgebreide boekerij. In 1589 schrijft hij de ontroerende „Trouw en Vermaninge” aan de kerken in het Zuiden „beyde die noch onder 'teruyce sitten, ende die buyten 'slants geweken syn”. Een oproep tot trouw en veroolmoediging over de volkszonden.

Maurits is hem trouw gebleven en zoo komt er eerherstel. In 1590 ontcijfert hij brieven van Philips II en waarschuwt hij Hendrik III en Elisabeth voor diens plannen. In 1594 wordt zijn rehabilitatie volledig, als de Staten-Generaal hem verzoeken den Bijbel opnieuw uit den grondtekst te vertalen: Het is zijn laatste dienst aan de Kerk. Hij werkt er aan tot zijn dood in 1598, maar helaas mag hij die niet voltooiën. Genesis, de Psalmen, en eenige Lofzangen vormen de gezamenlijke oogst, die later de Statenvertaling van 1637 ten goede komt. Een scherp linguïst en fijn taalproever zien we ook hier: we denken b.v. aan zijn vertaling van Jehovah: „Ik zal zijn. Die Ik zijn zal”, door „de Selfwesighe”.

Marnix gaat heen, als op den drempel van de Gouden Eeuw, die de luisterrijke bekrooning zal zien van zijn politiek. Hij heeft Philips II dan overleefd, Maurits' zege begroet, en de Nederlanden, zij het niet alle, gezegend gezien met het Woord en een vaderlandsche Kerk, waarin hij in ballingschap geloofd heeft en op de instituering waarvan hij steeds heeft aangedrongen.

K.

J. BOSCH.

Literaturopgave:

- J. Wille — Marnix' Biëncori (1919).
A. A. van Schelven — Willem van Oranje (1933).
A. A. van Schelven — Marnix van St. Aldegonde (1939).
W. A. P. Smit — Dichters der Reformatie in de 16e Eeuw (1939).
F. L. Rutgers — Calvijn's invloed op de Reformatie in de Nederlanden.
J. J. van Toorenbergen — Marnix van St. Aldegonde, Godsdienstige en Kerkelijke Geschriften.
Tjalma — Marnix van St. Aldegonde.

Alb. Elkan — Marnix van St. Aldegonde (art. in Nw. Kl. Biogr. Wb.).

J. van Ham e.a. — Marnix van St. Aldegonde (Elkerlycboekje no. 1).

J. C. H. de Pater — Marnix van St. Aldegonde (art. in „Neerlandia”, Oct. 1937).

Th. Ruyt — Petrus Dathenus.

J. Postmus — Het Wilhelmus.

P. N. van Eyck — Het Wilhelmus (in „Wilhelmus van Nassouwe”, Gedenkboek 1933).

Dirc Coster — De Nederlandse Poëzie in honderd versen.

Gerard Brom — Het Wilhelmus (in Nieuwe Taalgids 1932).

Rectificatie: in het eerste artikel van 2 Aug. j.l. zijn eenige zelffouten blijven staan.

In de 2e alinea, regel 3, staat: noemde: lees: noemden.

En in het tweede art. van 9 Aug. j.l. in de eerste kolom, regel 19, staat: verklaart: lees: verklaard; in de tweede kolom, regel 44, staat: den koning; lees: de koning.

Fouten der democratie.

Via „Friesch Dagblad” neem ik iets over uit „De Volkskrant”:

Niemand meent of beweert, dat het parlementaire stelsel zonder feilen of fouten is, of dat de democratie nooit uitwassen heeft vertoond, aldus „De Volkskrant”.

Er is herhaaldelijk op gewezen en er is ook wel een en ander gedaan om hetgeen verkeerd groeide af te snoeien.

Maar is het thans het ogenblik begane fouten breed uit te meten, ze zelfs te verergeren, en zo aan de vrienden, die staan te trappelen om ons met een ander stelsel gelukkig te maken, materiaal in de handen te stoppen?

Uit een capitulatie wordt de overeenstemming, die men wenst, de nationale eenheid, die men begeert, niet geboren.

In een der bladen leest men de erkenning, dat het Nederlandsche democratische stelsel in menig opzicht ziek was, dat de democratie ook in Nederland aan verwording was ten prooi gevallen.

In dit verband wordt „de verschijning van een 50-tal politieke partijen bij een stembus, dingend naar zetels in het Parlement”, genoemd „een bewijs van verrotting in het volksleven”.

Schuilt hierin geen schromelijke overdrijving?

Reeds in de naam: vijftig politieke partijen?

Het waren voor de meerderheid juist geen politieke partijen: het waren politieke gelukzoekers, die van de techniek der kieswet gebruik maakten om een heibelje op touw te zetten.

De wetgever heeft aan de uitwas een einde gemaakt, zodat de vijftig „politieke partijen” van de vlakke zijn verdwenen en het derhalve geen zin meer heeft ze als getuigen, laat staan als kroongetuigen op te voeren.

Wees van oordeel, dat we nog te veel partijen hebben, en ge krijgt gelijk, maar van een „verrotting in het volksleven” kan niet worden gesproken.

Een week vroeger dan was bepaald hebben we de zomertijd gekregen: een uur met nog veertig minuten er op.

„Met één pennestreek”, lezen we ergens, als tegenstelling van het „gezeur” waar wij jaar in jaar uit aan hebben gedaan.

Hulde voor de kordaatheid tegenover de loomheid van onze volksraad.

Maar men ziet thans voorbij, dat het verzet tegen de zomertijd (er is zelfs sprake geweest van twee uren verschil in de lange zomermaanden) verband hield met de belangen van het platteland, het boerenbelang waarvoor men wel eer ook wel in blakende ijver ontstak.

Over dat boerenbelang (de koelen hebben van de zomertijd geen verstand, werd wel eens gezegd om de kwestie in een notendop samen te vatten) hebben we geschreven en is in het Parlement gepraat, te lang en te uitvoerig allicht, maar toch niet zonder zin of reden.

Nu vinden we het tegenover de „éne pennestreek” niet rechtvaardig, het agrarische belang weg te moffelen en het voor te stellen alsof wij in Nederland te bang van geest zijn niet alleen, maar alsof het bewind van de pennestreek toch zoveel juister en heerlijker is dan het gemeen overleg met afweging der betrokken belangen.

En als de pennestreek over de zomertijd zoveel lof verdient, dan kan aan het stelsel de ruimst denkbare uitbreiding worden gegeven, bewijs van kordaatheid en vastberadenheid.

We willen maar zeggen: fouten erkennen en naar verbetering streven is uitstekend, maar men hoede zich er voor, met het badwater het kind weg te werpen.

En: onze volksraad is toch niet zo geheel minderwaardig.

Ook wij zien verschil tusschen de fouten der democratie en die der democraten of die der vagebonden op het erf der democratie. Ik kan dien vluchteling maar niet vergeten, die in 1939 bij aankomst in New-York den bodem van Amerika — kuste.

Iets over „beginselen”.

Vergis ik me niet, dan is onderstaand stuk van de hand van den heer P. Keuning. Het is overgenomen door „De Rotterdammer” (17 Juli), welk blad we onverkort hier aan het woord doen komen:

Beginselen en wat meer is.

In „Onze Vacature” treffen we een ernstig woord aan over het betrekkelijke belang van beginselen tegenover het persoonlijk verkeer met Christus. Uit onze belijdenis, aldus de schrijver, vloeit natuurlijk het een en ander voort. En we moeten zeker samen over deze belijdenis spreken. Maar dan nooit los van Hem. En nooit zoo, alsof onze beginselen daar zouden zijn, als op zichzelf staande grootheden. Het moet altijd weer om Hem te doen zijn. En daarom moeten we samen spreken over Hem, in Wien we onze éénheid belijden, zelfs ook al zijn we het over die beginselen niet altijd met elkander eens. Het zou ons inderdaad liever zijn, als op onze z.g. „toog-dagen” niet zoveel werd gesproken over onze beginselen, maar meer over Hem, die Heer is ook over ons en ons leven. Wil men dan ook over onze beginselen spreken, ons best, als men dan maar altijd weer op den voorgrond stelt, dat het om Hem te doen is. Dan worden we er misschien ook voor bewaard, onze jonge menschen te vermoelen met dingen, die voor hen te hoog en te wonderbaar zijn. Men moet maar eens zien, welke onderwerpen men op de jeugdvereniging zooal laat behandelen door jongens en meisjes, die ternauwernood de schoolbanken hebben verlaten en dan staat een eenvoudig mensch de schrik al om 't hart. Dat geeft alleen maar aanleiding tot oppervlakkigheid, napraterij en kweekt een zeer leelijke en ongezonden hoogmoed. Daartegenover staat dan de treurige waarheid, dat onze jonge menschen, niettegenstaande het christelijk onderwijs en de kerkelijke bearbeiding, over 't algemeen zeer slecht in hun bijbel thuis zijn en vastloopen, als ze ook maar de eenvoudigste geschiedenis uit den bijbel moeten behandelen. Er zijn uitzonderingen, zeker, maar over 't algemeen is het met de bijbelkennis in onze christelijke kringen zeer treurig gesteld. Wij spreken uit ervaring”.

En dan volgt: „Bestudeering der beginselen, en zelfs het meer of minder trouw zijn aan die beginselen, is nog niet hetzelfde als trouw aan onzen Heiland en Heer. En de bezieling, die wij noodig hebben in den strijd, dien wij elken dag hebben te strijden, kunnen we alleen ontvangen van Hem. Het is geen best teeken, dat we als maar massa-vergaderingen noodig hebben, om nieuwe bezieling op te doen. Ach, wat is die bezieling waard? Kracht om trouw te zijn, heel eenvoudig trouw te zijn, krachten we alleen, als we tot Hem gaan, onzen Heer. Dan luisteren we naar Hem en onze bede om hulp gaat uit tot Hem. Als we van Hem af gaan, helpt ons ook de bestudeering onzer beginselen niet en helpen ons duizend vergaderingen niet”.

Eerlijk gezegd: ik begrijp niet, dat men uit de kringen van het christelijk onderwijs zóo redeneert, en dat nog wel in dezen tijd. Of we niet allemaal het er over eens zijn, dat de jongelingen wel eens wat zwaar boomen? Oeh ja, dat zien ze zelf later net zoo goed, als wij thans. Maar daar staat tegenover, dat er op het oogenblik in honderden kranten door heeren redacteuren en volksopvoeders rondweg gedáásd wordt, dat men maar napraat wat men niet door heeft. Terwijl men op onze jeugdverenigingen, waaraan uiteraard alle gebrek van alle menschenwerk kleeft, toch stof verzamelt, de problemen al vast leert zien (welk een weldaad!), en die mentaliteit voedt, die „De Rotterdammer” aan lezers hielp, en het christelijk onderwijs aan een plaats onder de zon. Preek het volk nog enkele decennien deze wijsheid voor, en de chr. pers. alsmede het chr. onderwijs behoeft dan niet eens meer een klap van buiten af te krijgen; dan is de losweeking van binnen uit een feit. Zijn de J.V.'s kwade voorbeelden, en allerlei jeugdactie, van boven af geleid, goede?

Het fatale van dit stukje is, dat het „verkeer met Christus” wordt geabstraheerd van „beginselen”. Neem den getrouwen man zijn huwelijks-beginselen af, en van zijn huwelijksverkeer blijft niets over. Wij hebben met Christus te verkeer, zeer persoonlijk, onder andere in den strijd voor de zuivere beginselen. Losweeking van deze taak en roeping, vooral nu, is bewijs van de ontstentenis van het persoonlijk verkeer met Christus.

Het klinkt goed: spreken over Hem, die Heer is ook over ons en ons leven. Maar, tenzij men elk van die woorden, met name den naam: Heer, concreet maakt, is het gepraat in de ruimte, dat den hemel vertoont en de aarde ergert dan wel verveelt. En het concreet maken van den naam „Heer”, dat kan alleen als men de lijn der beginselen trekt. Contrastering van leer en leven heeft nu al genoeg kwaad gesticht: wij willen graag menschen hooren, die nog een eigen woord hebben in den wervelstorm.

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Oostwold (voor den Evang.-arbeid in Oost-Groningen): cand. W. P. Kramer, hulppred. te Schagen.

Aangenomen naar:

Ambt-Vollenhove (St. Jansklooster): cand. J. Wolven Jr te Amsterdam.

Noordeloos: cand. H. H. Grosheide, hulppred. te Delft.

Bedankt voor:

Eekhuizen: H. W. Wierda te Vijfhuizen.

Katwijk a. d. Rijn: H. de Valk te Stellendam en Melissant.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Cand. J. B. de, die 14 Juli l.l. zijn arbeid als hulpprediker te Schermerhorn beëindigde, heeft op 8 Augustus den arbeid hervat als hulpprediker der Geref. Kerk te Oist. Hij blijft daarbij in de gelegenheid, andere kerken te dienen en een eventueel beroep terstond in overweging te nemen. Zijn adres is: Domstraat A 111, Oist. Tel. 251.

Wegens terugkeer van den pastor loci uit den militairen dienst, zijn de werkzaamheden van cand. J. Z. Potjer, hulpprediker bij de Geref. Kerk te Schiedamschenhoek, beëindigd. Zijn adres is thans weer: Stationsweg 25, Winschoten.

In verband met den terugkeer van de G. Laarman, zijn de heeren Van der Bomm en Verspuij met ingang van 1 September a.s. van hun hulpdiensten te Hilversum ontheven. Na dien datum zullen zij gaarne andere kerken dienen. Hun adressen zijn dan:

Cand. J. F. H. van der Bomm, P. de Hoogstraat 38 bov., Amsterdam-Zuid. Telef. 97413.

Cand. C. Verspuij, Kanaalweg 26, Scheveningen. Tel. 554885. Wegens demobilisatie van de Steenhuis, zal het hulppredikerschap van cand. J. Hoekstra bij de Geref. Kerk van Sneek met ingang van 1 Sept. een einde nemen.

Na dien datum is hij weer in de volle gelegenheid de kerken te dienen, en zal hij een eventueel beroep gaarne in overweging nemen. Zijn adres is dan weer: Garrijp. Tel. 5.

De heer F. Mul, theol. cand. en beroepbaar bij de Geref. Kerken (adres: Zwaanstraat 32, Amersfoort), is telefonisch bereikbaar onder nummer 4636 (K 3490).

Generale Synode der Geref. Kerken.

De zaak-Goossens.

In de te Utrecht voortgezette zitting van de Generale synode der Geref. Kerken bracht de commissie, benoemd om het besluit der synode inzake het door den heer S. J. P. Goossens ingediende appel tegen zijn afzetting door de classis Appingedam, gehandhaafd door de Particuliere Synode van Groningen, met hem te bespreken, rapport uit. Daaruit blijkt, dat de heer Goossens niet wenscht te erkennen het rechtmatige van het besluit der synode, waarbij zijn appel in alle deelen ongegrond werd verklaard. De synode neemt met lofwezen hiervan kennis en constateert, dat hiertoe de zaak-Goossens tot haar einde is gekomen. De synode is echter van oordeel, dat het verlossingsinstrument aan den heer Goossens behoort uitgekeerd te worden tot den datum, waarop hem het besluit der synode is medegedeeld (5 Juni 1940). Voorts wordt besloten, dat de beslissing der synode aan de Inlandsche gemeenten van geheel Soemba zal worden medegedeeld door een kort communiqué in de landstalen.

Het beroep van de inlandsche kerken van Oost-Soemba op de Synode, d.d. 2 Juni 1938 werd niet ontvankelijk verklaard, daar niet gebleken is, dat de zaken, die daarin aanhangig werden gemaakt, niet konden worden afgehandeld in de mindere vergaderingen en niet geacht kon worden, dat zij tot alle kerken in het gemeen behooren.

De kwestie-Drachten.

De commissie voor de zaak-Drachten rapporteerde voorts, dat zij de beslissingen der Synode heeft medegedeeld aan de gemeente-leden, die bezwaarschriften hadden ingediend, en aan den kerkeraad en dat zij een samenkomst met de gemeente heeft gehouden, waarin zij de besluiten der synode heeft bekend gemaakt en een herderlijk schrijven van de synode heeft voorgelezen en aangedrongen op verzoeking en bekeering. De commissie ontving opdracht, om de zaak verder af te wikkelen en op de volgende synode hierover te rapporteren.

Geestelijke verzorging militairen.

De voorstellen van deputaten voor de behartiging van de geestelijke belangen onder militairen werden aanvaard. De synode sprak haar groote waardeering en dankbaarheid uit voor het werk, door de legerpredikanten en reserve-veldpredikers met zooveel toewijding verricht.

Eenheid der Gereformeerden.

Op voorstel van deputaten voor de bevordering van de eenheid onder de Gereformeerde belijders besloot de synode nogmaals een schrijven te richten tot de generale synode der Chr. Geref. Kerke, waarin er bij haar, met name met een beroep op den nood der tijden, opnieuw op werd aangedrongen, tot een samspreking te besluiten.

Oorlogsschade.

Prof. dr. H. H. Kuyper deed eenige mededeelingen betreffende de werkzaamheden van het comité oorlogsschade-Geref. kerken. Op zijn voorstel besloot de synode, de leden van dit comité te benoemen tot deputaten der generale synode voor deze zaak.

Mr. dr. J. Donner te 's Gravenhage, secundus-deputaat voor de correspondentie met de Hooze Overheid, werd tot primus-deputaat benoemd.

De leergeschieden.

Na breede bespreking werden de voorstellen van de kerk van Arnhem en de Part. Synoden van Noord-Holland en Gelderland om de behandeling van de „leergeschieden“ van het agendum af te voeren, verworpen en besloot de synode, weer saam te komen op 24 Sept. a.s. te Utrecht.

De arbeid in Duitschland.

De deputaten der classis Arnhem voor de geestelijke verzorging in Rijn-Pruisen en Westfalen werden benoemd tot deputaten van de Generale synode.

Het verband met de Vrije Universiteit.

Tot secundi-deputaten voor de oefening van het verband tussen de Geref. Kerken en de theol. faculteit der Vrije Universiteit werden benoemd de heeren dr. G. Keizer te De Steeg, dr. W. G. Harrenstein te Santpoort en dr. C. Bouma te 's Gravenhage.

Hierna sprak de voorzitter, dr. F. C. Meyster, van Rotterdam, een

Slotwoord.

waarbij hij om des tijds wille soberheid wilde betrachten. Naar de synode van Sneek was in onze kerken — aldus spr. — door velen verlangd, anderen zagen haar met gemengde gevoelens tegemoet. Dat hing daarvan af, of men dogmatische opklaring van haar verwachting, opdat bestaande „meningsverschillen“ niet uit zooden groeien tot diepgaande leergeschieden, of dat men beducht was voor een beslissing, die aanleiding zou geven tot een sterke divergentie en nieuwe polemieken. Mogelijk zijn er onder de afgevaardigden, die met het oog op deze zaak den tocht naar het noorden met een zeker onlustgevoel zijn begonnen.

Gelukkig is de eenheid onder de broeders gehandhaafd en al kwamen we nu niet tot een finale uitspraak, er is toch een hoogstbelangrijke voorarbeid verricht. De weg is vrijgemaakt voor een ordelijke behandeling der meningsverschillen, die vruchtbaar kan zijn voor onze Kerken, mits de liefde van Christus de harten vervulle en de oprechte begeerte om allen te vragen naar de waarheid van het Woord onzes Gods. De synode sprak als haar oordeel uit, dat de tijdsomstandigheden daartoe te meer dringen. Hierbij passen naast groote beslistheid, niet minder groote voorzichtigheid en gewilligheid om elkander te zoeken en te begrijpen.

Laten we onze roeping gevoelen in deze zware tijden in het leger der Kerk schuld aan schuld te voegen. Alleen in verbonden eenheid ligt onze kracht en tegelijk onze tegenweer tegen

wat de Kerk kan deren. Laten we, aldus spr., de gelederen sluiten, hartelijk bidden om de eenheid met allen, die Christus kennen en liefhebben en Hem belijden naar de Schriften en intusschen alles doen wat in ons vermogen ligt om die eenheid in den rechten weg te bevorderen, doch nooit ten koste van de waarheid een valschen vrede nagejaagd. Wat zou het heerlijk zijn als de storm der tijden een middel in Gods hand bleek, om allen samen te brengen, die van Christus zijn, zoodat zij zich ook zoo in de wereld en in ons vaderland konden openbaren als één kudde onder één Herder. Dan zullen wij ons volksleven het beste dienen en aan onze kerkelijke taak onze volle krachten toewijden.

Komend tot het omvangrijk agendum, dat tot dusverre reeds werd afgewerkt, merkte spr. op, dat ten opzichte van de zaak-Goossens helaas geen mogelijkheid van eenig redres kon worden gevonden. Dat bedroeft meer dan we zeggen kunnen, ook terwille van het kerkelijk leven op Oost-Soemba.

De geestelijke arbeid onder de militairen had de bijzondere belangstelling. We gedenken, aldus spr., met innig medegevoel den rouw van zoo menig gezin, waarin men nog weent om het sneuvelen van zoon, broeder of vader en wij bidden Gods hulp en troost voor gewonden, verminkten en gevangenen. We denken met groote waardeering aan den toegewijden arbeid door onze legerpredikanten en reserve-veldpredikers verricht. Allen, die nog in militairen dienst zijn, bevelen we in de liefde, voorbede en de pastorale zorg onzer kerken aan.

Aan onze broeders en zusters in O. en W. Indië en in het buitenland gevoelen we ons met hartelijke, geestelijke gemeenschap verbonden, al zijn we thans in meer dan één opzicht van hen gescheiden.

Spr. wees voorts op de zware taak van de commissie voor Drachten, niet het minst als zij ter plaatse arbeide. Moge in toenemende mate de goede uitwerking van de synodale herderlijke zorg blijken en groeie er een nieuwe generatie, die de oude grieven begraaft, en hartelijke eenheid zoekt in liefde en samenwerking.

Spr. herinnerde voorts aan de gewichtige besluiten inzake de tucht over doopleden, het hulppredikerschap, de zending en evangelisatie, de Theol. Hoogeschool enz.

Hij stond ook stil bij de schaduwen, die over de synode lagen, zoowel van den dreigenden en ontbranden oorlog in ons werelddeel en ons land, als van den dood die rondwaarde in eigen gelederen.

Spr. dankte de kerk van Sneek voor alles wat zij voor de synode deed en richtte ook woorden van dank tot haar staf, die zoo uitnemend voor de synode zorgde. Ook de kerk van Utrecht dankte hij, dat zij de synode op zoo korten termijn heeft willen ontvangen en haar in September weer gastvrijheid verleenen wil.

Tot de praes-adviseurs, de deputaten voor de correspondentie met de Hooze Overheid, de scribae, den assessor en den archivaris, dr. Th. Ruys, richtte spr. woorden van erkentelijkheid. Voor de groote gewilligheid, waarmee de synode zich aan zijn leiding onderwierp, zegt de praeses eveneens dank. Wij sluiten thans de synode, aldus spr., provisioneel. Bij het tegengaan van een onzekere toekomst in een tijd vol van nood en gevaar is ons vertrouwen op den Heere, die Zijn Kerk vergadert, beschermt en onderhoudt.

Hij doe ons bij Hem schuilen en op Zijn goedertierenheid hopen. Dicht bij Hem, blijven we dicht bij elkander. Moeten we door nacht en storm, we vreezen niet, daar we weten dat Hij voorgaat en leidt en bij ons blijft in der eeuwigheid.

Hij geve elk onzer kracht naar roeping en als het moet kracht naar kruis. Hij vervulle uit Christus' volheid al onze nooddrift.

De assessor, dr. W. H. den Houting, dankte den praeses namens de synode voor zijn leiding der vergaderingen en ook voor al den arbeid door hem verricht na het overlijden van ds. Schouten.

De synode machtigde het moderamen om over te brengen uit de comité-acta in de openbare acta, wat daarvoor in aanmerking komt.

De assessor ging hierna voor in dankzegging, waarna de praeses de zitting sloot.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Alphen a. d. Rijn en Werkendam: H. van Leeuwen, cand. te Rijswijk (Z.-H.)

Drachten: P. M. Jonker, cand. te Zierikzee.

Aangenomen naar:

Franecker: Jac. Overduin, cand. te Dordrecht.

Bedankt voor:

Wormerveer: Jac. Overduin, cand. te Dordrecht.

NEDERL. HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Godlinze: K. Terpstra, em-pred. te Utrecht.

Harlingen en Loenen a. d. Vecht: W. E. M. Hoekzema, em-pred. te Voorburg.

Kerkrade (toez.): H. van Vliet te Asten.

Littelbert-Ennmatil: E. v. d. Brug, cand. te Meppel. Opheusden: J. R. Cuperus te Doornspijk.

Uitwijk (toez.): cand. L. A. Snijders, hulppred. te Delft.

Aangenomen naar:

Aalten (toez.): J. W. van Petegem te Nijehaske.

Biggekerke: dr. J. Brandenburg, cand. en hulppred. te Oegstgeest.

Jokwerd-Kremer: cand. D. C. v. d. Linde te Zwartewaal.

Kerkrade: H. van Vliet te Asten.

Willenboord (Ov.): cand. S. Riemens, hulppred. te Haarlem-Noord (Schoten).

Bedankt voor:

Lienden: J. van Amstel te Lage Vuursche.

Inrede te:

Asch: S. L. Knottners. Tekst: Handel. 16: 30b en 31.

Vlaardingen: A. J. van Rhijn. Tekst: 2 Petr. 1: 19.

Afscheid van:

Niekerk: H. L. Goudt. Tekst: Col. 1: 23a.

Overleden:

F. C. Willekes, em-pred. 64 jaar.

L. R. v. d. Broek, pred. te Enschedé, 39 jaar.

De Mr W. van Griethuysen, em-pred., 71 jaar.

Ons huwelijk zal, zoo de Heere wil, 30 Augustus a.s. worden voltrokken, en om 11 uur kerkelijk worden bevestigd in de Zuiderkerk door den Welteerw. Heer Ds. H. Mulder, Geref. Pred. te Deventer.

H. M. MULDER

Leeraar Geref. Gym.

ANNY J. WIGBOLDUS

Kraneweg 67a Groningen

Herm. Coll. str. 58

Augustus '40.

Receptie op den trouwdag:

Herm. Coll. str. 58, 3-4.30 uur.

Toekomstig adres: Jan van

Arkelstraat 15, Kampen.

Wie kan en wil een winkelier (vader van groot gezin) helpen aan

2000.—.

Dan maakt U het hem mogelijk, dat, onder Gods zegen, hij in eigen onderhoud voor zich en de zijnen zal kunnen blijven voorzien.

Brieven a. h. Bureau v. d. Blad te Goes, onder No. 45.

Plaats

Uw Familie-Advertentie in „De Reformatie“

KORTE VERKLARING DER HEILIGE SCHRIFT MET NIEUWE VERTALING

HEDEN VERSCHENEN IN DEZE SERIE:

LEVITIKUS

OPNIEUW UIT DEN GRONDT-TEKST VERTAALD EN VERKLAARD - DOOR

Prof. Dr. A. Noordtjiz

280 pag.

PRIJS GEBONDEN f 3.25

IN ELKEN BOEKHANDEL

Deze uitgave is van het hoogste belang voor ieder, die zijn Bijbel wil leeren verstaan.

Elke Bijbellezers profiteert van deze uitnemende verklaring.

Inteekening op heel gemakkelijke voorwaarden

Prospectus met uitvoerige inlichtingen gratis verkrijgbaar.

J. H. KOK N.V. KAMPEN

Aan onze Lezers.

De groote waardeering voor ons blad, waarvan men van alle zijden blijk geeft, doet ons goed.

Mogen we U nu verzoeken, deze waardeering ook met een daad te doen blijken?

Geef ons Uw geboorte-, verlovings-, huwelijks- en overlijdensadvertenties ter plaatsing in „De Reformatie“!

„De Reformatie“ is het kerkelijk blad met de grootste oplage, en U bereikt dan dus vrijwel al Uw vrienden en bekenden in Gereformeerd Nederland.

En U steunt er ons blad mede!

DE UITGEVERS.

CORRESPONDENTIE.

Tot onze spijt moeten we, in antwoord op de zeer vele aanvragen, mededeelen, dat van de Juni-nummers van de nummers van 5, 12 en 19 Juli geen exemplaren meer beschikbaar zijn.

Wie leest, baadt zijn geest!

Het is dus maar de vraag waarin Gij U baadt.... Deze vraag is van groot belang voor U zelf en voor Uw gezin.

Neem een Abonnement op de

Reformatie-Boeken-Serie (R.B.-Serie)

en Gij hebt het beste voor een prijs die ook Gij betalen kunt. U betaalt slechts f 1.65 per kwartaal en U krijgt per jaar vier boeken, in fraaien prachtband van onze beste Gereformeerde auteurs. Bovendien geven wij kostbare boekwerken, w.o. het Standaardwerk: „THOOGFEEST NAAR DE SCHRIFTEN (ons Kerstboek) voor het aanbrengen van nieuwe abonné's. Vraag ons prospectus!

De klacht: „onze Gereformeerde Boeken zijn te duur!“ geldt thans niet meer. Vormt U zelf een soliede bibliotheek van blijvende waarde voor U en Uw gezin, door een abonnement op de R.B.-SERIE! Gij kunt U abonneren bij Uw Boekhandelaar of rechtstreeks bij de Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES